

(המשך מעמוד 107) כבוד, ונטול כישורים. כאן מביא גולן כל מיני ציטוטים מפיו של שמעון פרס, ציטוטים שנועדו מן הסתם לשמש תשובה לקטעים המיוחסים לו ביומן שירות של רבין, גם חלקו של שר הביטחון פרס בנושא ההתנחלות של גוש אמונים מציגו במערומיו ובחולשותיו. לא פלא הוא, שבפרק אנטבה יוצא שמעון פרס כגיבור המאפיל בגבורתו על יוני נתניהו ושאר הלוחמים שביצעו פעולה זו.

צחוק הגורל מצוי בפרק, שכותרתו היא ראש האופוזיציה, פרייהמצאתו של ראש הממשלה מנחם בגין. הפרק מתאר את אירגון החדש של המפלגה בידי פרס, אירגון שאינו על בסיס אידיאולוגי כלשהו, אלא על בסיס הבטחת לאחרי השיבה לשלטון. בפרק היבטור ההיסטורי מנסה גולן להעשות מעט מברק ביקורו של אמנון אבי"ס בירושלים על שם צה"ל. בפרקים נוספים, על התמודדות ההתמודדות עם יגאל אלון וההתמודדות השלישית עם יצחק רבין, ממשיך גולן בייפוי שהוא מעניק לפרס, תוך התעלמות מן העובדה, ששום ייפוי עלי אדמות אינו יכול לקצר את אפו של סירנו דה"ר ברז'רק.

בפרק 43, אלימות ומפלה, מובא סיפור מערכת הבחירות האחרונה, שבה כשל פרס פעמיים — מול בגין ובעיקר מול העם — והוכיח כי הוא משולל כישורים לכהן כראש ממשלת ישראל. התחושה העוברת לאורך ולרוחב כל עמודי פרס של מתי גולן, היא תחושה של דפדפת פירסום לאותו סותר-מכוניות, שתמונתו הופיעה בעיתון, ומתחתה השאלה: "האם היתה רכש מאיש זה מכונית ממשלתית?". המונגרטיה פרס לא טיהרה את פרס. מעלתו היחידה היא בכך, שבמערכת הבחירות באה יצטט מנחם בגין קטעים נבחרים מתוכה, ובעזרתם יכפיש את שמו של פרס. מסקנה נוספת של פרס היא, שגיבור ספר זה אינו כלל מנהיג פוליטי משיכמו ומעלה, ואם המערך לא ימצא אחד כזה, הרי ששמעון פרס יוליך את מפלגתו לחבוסת בחירות נוספת.

זיכרונות

פופאי ושות'י

ספר זיכרונות ד"ש של ח"כ אמנון רובינשטיין ניסיון פוליטי מסויים נקרא כמו היה כתיבד קדמון. על אודות כת מסוימת, שהיתה אישם בעבר דחוק, ונעלמה כלעומת שבאה מבלי שהותירה רישומה בהיסטוריה.

ד"ש, תופעה פופאליסטית ישראלית, היתה יצירתם של שני פרופסורים, האחד עם מיקטרת בפיו והאחר עם כפית של זהב בפיו. פרופסור אמנון רובינשטיין, מישפטן ונערש-שעשועים של כליהתיקשות בישי ראל, הקים את תנועת שינוי בניסיון לעשות הון פוליטי אחרי המחל. תנועתו, שנועדה להתבסס במרכז הליברלי תוך גרפת המעמד הבינוני, אולצה בידי כמה מאוהדיה להתאחד ערב בחירות-המהפך עם תנועת טלאים פוליטית, שהקים הפרר פסור ירדן — במטרה לאסוף את סחף הבחורים שנמלט ממפלגת העבודה, שהיתה אז בשיא השפל שלה.

ניסיון פוליטי מסויים הוא סיפור חוויתו האישית-פוליטית של הפרופסור רובינשטיין, שבו הוא מנסה להסביר למצביעיו בעבר, כי שותפו לשעבר, יגאל ירון, הוא האיש העיקרי בכישלון הפוליטי של רובינשטיין עצמו.

על פני 344 עמודים מודפסים, עוסק רובינשטיין בניסיון רימום עצמו ובהשפלת

• אמנון רובינשטיין — ניסיון פוליטי מסויים; הוצאת עידנים — ידיעות אחרות; 344 עמודים (כריכה רכה).

• פתילגת המעמד הועיר-בורגני בי צרפת, בשנות החמישים, שמצעה היה אי-תשלום מיסים. המיפלגה נקראת על שם מיידה, בדומה לד"ש, שבקה מיפלגה זו אחרי תקופת חיים פוליטית קצרה ונשי כוח.

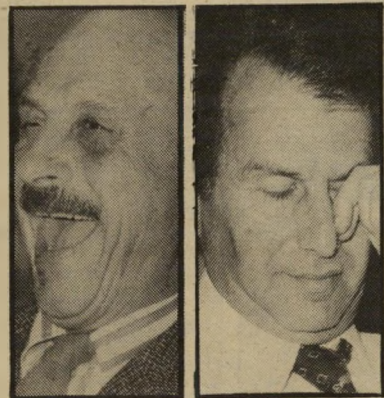
שותפיו-לשעבר לדרך פוליטית הרפתקנית. רובינשטיין אינו מצליח להסביר, כיצד פוליטיקאי ממוחה כמותו, אינו צופה את מלכות ירון של שמואל תמיר — ונופל למלכותם. לעומת זאת, מסביר אמנון רובינשטיין כיצד היה חולה בשעת משברי השיא של תנועת ד"ש, מדוע הוא חסר כישורי-היסוד להיות בונה הפוליטי הישראלי, ועד כמה שהוצגו מערמוני האידיאולוגיים במהלך איתה חוויית ד"ש.

כבר בעומדי הפתיחה מסביר רובינשטיין, כי הסעיף החשוב ביותר במצע שינוי היה מציאת כוכבים, ומאמציו לגייס לשורותיו את אלוף אברהם (אבר"ר) ש"ה" כממיר ואת נפילתו ללועזתארי של ירון ושמואל תמיר. רובינשטיין מתאר את שנות שינוי כדיווח משעמם למדי, עם פינות אישיות ואיזורים מהצלחותיו באקדמיה ובתיקשות.

רובינשטיין מתאר כיצד כרה לעצמו בור, אחרי הופעתו המפורסמת של יגאל ירון בתוכנית הטלוויזיה מוקד, כיצד ירון אנס להתאחד וכיצד הוא עצמו נאנס (ירון הוא מנהיג ללא מיפלגה ושינוי היא מיפלגה ללא מנהיג).

בעזרת מערכת צרופה של ציטוטים חד-צדדיים מתוך העיתונות, שואף רובינשטיין להוכיח את אשמת ירון כמו ילד קטן המאשים את חברו. רובינשטיין מזכיר אזהרות שניתנו לו בדבר אישיותם של ירון ותמיר — אך אינו מצליח לשכנע את הקורא בתמימותו שהביאה אותו לדחות אזהרות אלה על הסף.

פרק נאיבי ומעורר גיחוך הוא הפרק המספר על תהליך הבחירות של מועמדי ד"ש לכנסת, תהליך, שנועד, להציל את הדמוקרטיה הישראלית, תהליך, הקול הגייד"ש, תיסוף את כוחו של שמואל

רובינשטיין ירון כפית זהב ומיקטרת בפה

תמיר, מעל ומעבר להזיותו הפוליטיות. תהליך הבחירות למועמדי ד"ש נקרא כיום כמו יומן של ג'ו ילדים פוליטי, יומן של מישפטנים ושאר אנשי צווארון לבן וחאקי, שהאמינו כי יש בכוחם להציל את החברה והפוליטיקה הישראלית. שיא-הגיחוך בפרק זה בתולדות ד"ש, הוא סיפור הצבעתם של כמה חמולות דרוויות, שהצליחו להחדיר שני ח"כים לרשימת ד"ש בכנסת, חלק מאותו תהליך של כיסאות מוסיקאליים פוליטיים. רובינשטיין גם מעניק תיאורים על עצמו, בנוסח של: "אני עצמי הייתי שקוע רובי ככולי בעבודתי הגרפת..."

תוצאות בחירות-המהפך, שהעניקו ל-ד"ש 15 מנדטים בכנסת, היו עד מהרה להחמצה הגדולה של הפוליטיקה הישראליה. ראלית מזה שנות דור, תוך כמה שבועות, הפכו ירון ותמיר את ד"ש לעוד מיפלגה, כאשר הפלג של שינוי, בראשות אמנון רובינשטיין, אכל את כל ששני שותלים אלה מלעטים אותו.

בפרק המשא ומתן הקואליציוני, מציג אולי הפרק המזהיר ביותר בתולדות ד"ש. בפרק זה מתאר אמנון רובינשטיין כיצד הולך שמואל תמיר 14 חבלי-כנסת בעלי צווארונים לבנים באף. כיצד הולך אותם להעניק למנחם בגין את הרוב המאסיבי שלו הוא נזקק, וכיצד הם עשו זאת בלא כל תמורה פוליטית.

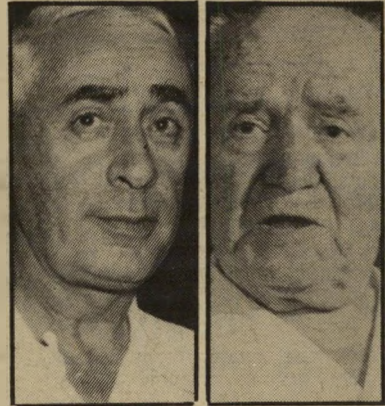
הפרקים האחרונים של ניסיון פוליטי מסויים מתארים את תהליך פירוק ד"ש, כאשר לרגע דומה שחסר הפרק האחרון של פילוג ד"ש — כאשר אמנון מתפלג

מרובינשטיין. ניסיון פוליטי מסויים הוא ניסיון לשחזר ולהבין את מהלכי ד"ש ושינוי. חסרונו הבולט של הספר הוא בחד-צדדיות של הפרופסור אמנון רובינשטיין, המרבה לנקוט בלשון מעליבה כלפי מתנגדיו, ובלשון מאוהבת בבודדים שהמי שיכו עימו.

ניסיון פוליטי מסויים הוא ספר של ציטוטים חד-צדדיים בצד ציטוטים משמיי צים, כמו ציטוט ההשמצות על הפרופסור יגאל ירון, שכונה פופאי, והאיזכור החוזר ונשנה של רובינשטיין על ה"רבו" וכו' של יגאל ירון.

לסיכום, קשה להבין מתוך ניסיון פוליטי מסויים, מה מביא את ח"כ רובינשטיין להמשיך ולשחק במישחק הפוליטיקה הישראלית. לא ברור גם את מי הוא מייצג, מהי האידיאולוגיה הניצבת מאחוריו. גם עמדותיו בדבר שאלות-יסוד ישראליות, כבעיה הפלסטינית, דהיות לא פחות מספור הצלחתו הפוליטית.

ניסיון פוליטי מסויים עשוי לשעשע את

בן-גוריון בן-זור עד עצם היום הזה

הקורא הישראלי, בעיקר משום שיגלה בו את חוסר-החשיבות העקרוני של כל אותן בעיות, שהיו ברומו של עולם הפוליטיקה הישראלית רק לפני שנתיים-שלוש.

מחקר

עימותים

מעט מאוד ספרים ומחקרים התייחסו לעידן בן-גוריון בפוליטיקה הישראלית. נתן ינאי, בספרו משברים פוליטיים בישראל — תקופת בן-גוריון מתייחס לתקופה זו, אם כי התייחסות מאוד חד-צדדית, שעיקר מיקודה הוא בצד התככי של תקופה זו ולא בשבר האידיאולוגי שלה.

פרשה אחר פרשה, מונה ינאי את משברי השלטון של המדינה בימי הראשית שלה. החל מפרשת אלטלינה דרך פירוק הי פלמ"ח, ייצוב מנהיגותו של בן-גוריון ונוסחת הממלכתיות שאותה המליך במקביל להמלכת עצמו. קשה להכיר מתוך ספרו של ינאי את צימצום חופש-הפרט בימי שלטונו של בן-גוריון, תוך ניצול של מערכות שירותים-חשאיים בקיפוחה של הדמוקרטיה.

משבר השיא בימי שלטונו של בן-גוריון הוא הפרשה המכונה פרשת לבון, אותו סיפור עסק הביש, שהיכה בכמה גלים על חייה של המדינה.

ינאי מביא באופן כרונולוגי, מדעי מאוד ומרוחק מאוד, מתחושות העם באותה תקופה, את סיפור העסק הביש ותגובות המצרפת במסא"י ההיסטורית, תוך שהיא משמשת את חלקם של כמה מגיבורי אותה דרמה לאומית. ינאי מביא בסיגנון מסועף של סעיפים, את הנוסח של ועדות-החקירה הממשלתיות השונות שחקרו את עסק הביש, ועימות של טענות שונות בנושא זה, כפי שנטענו בפי גיבורי אותה דרמה לאומית. ינאי מתעלם, למשל, מחלקו של העולם הזה, שהביא את העסק הביש

• נתן ינאי — משברים פוליטיים בישי ראל; הוצאת כתר; 242 עמודים (כריכה קשה).

לידיעת האיש ברחוב כבר במחצית שנות החמישים. הביא בהדרגה תסיסה, שהביאה בשנת 1961 להתפוצצות הפוליטית של הפרשה.

דומה כי ינאי מסרבל את סיכרו ואת הנחות היסוד שלו בסכך מדעי, שבמקום לפרוש את העובדות, ההתרחשויות התור צאות הפוליטיות של העסק הביש הוא כולא אותן בתוך סיפרו בקודים, ש כמו נועדו ליודעי ח"ן.

ינאי גם מחליק את המאבק הפנימי בתוך מפא"י, מאבק שהביא להדחתו של דויד בן-גוריון בידי הטרויקה — גולדה מאיר, לוי אשכול וזלמן (זיאמה) ארן. סיפור נפילתו של בן-גוריון במפא"י, נוסח ינאי, חסר את פרקי-הרקע של סיפור השתלטותו של בן-גוריון על מפא"י בשנות השלושים וראשית הארבעים, תוך יישורה שלש התאמה לצרכיו הפוליטיים, המאוד מגודרים.

למרות הכותרת המאוד יומרנית משברים פוליטיים בישראל, הרי שספר זה מקיף רק כמה ממשלות של מדינת ישראל (אם כי המחבר מציין כי ספר זה הינו ספר מקדים לעוד ספרים בנושאי המשבר הפוליטי בישראל). דומה כי ינאי לא השכיל לתרגם את השלכות פרשת לבון על הפוליטיקה הפנים-מיפלגתית של מיפלגת העבודה עד עצם היום הזה. עד לעלייתו של שמעון פרס להנהגת מיפלגה זו, חלקה של אותה פרשה בשקיעת מפא"י וממשיכת דרכה, החלפת השלטון לפני כחמש שנים.

מעלתו היחידה של משברים פוליטיים בישראל הוא בכך, שאלה אשר לא ידעו את שהתרחש בשנות החמישים ובראשית השישים, עשויים ללמוד מתוך ספר זה מעט מן ההתרחשויות הפוליטיות של אז. התיקון היא, שמחקרים אחרים שיבואו על תקופת שלטונו של דויד בן-גוריון, יהיו בהירים יותר, חותכים יותר, ושמתברר ריהם יגיעו גם למסקנות משכנעות על אותה תקופה של ימי בראשית המדינה.

עדות

מות השמאל

שלמה סבירסקי, מחבר לא נחשלים אלא מנוחשלים, פירסם באחרונה ספר נוסף זהה הכותרת קמפוס, חברה ומדינה. הנפתח כך: "ב-8 במארכ 1972 התרחש באוניברסיטת חיפה אירוע יוצא-דופן: רשימה של סטודנטים שמאליים וכתה בניצוחן בבחירות לאגודת הסטודנטים, כשהיא מכינה שתי רשימות מתחרות שייצגו את המערך ואת החיל (הליברל של היום)..."

ספר זה הוא סיפור-מעשה אנאטומי של התאגדות לצורך בחירות, "שהקפיפה סטודנטים יהודים אשכנזים שמאליים; סטודנטים יהודים-מוזרחים שהיו פעילים במאבק נגד הפער הערתי בארץ; ופסדי דנפים ערביים בעלי תודעה לאומית. הרשימה וכתה גם לתמיכה של סטודנטי טיות פמיניסטיות..."

סבירסקי, מרצה וחוקר בסוציולוגיה, בוחן את עלייתו ונפילתו של השמאל באוניברסיטת חיפה, תוך שהוא מתבסס על ראיונות לעומק, ונעזר בציטוט נרחב מתוך ראיונות אלה, לביסוס הערכותיו וניתוחיו לכל שהתרחש בחיפה.

תוך כדי פיתוח נושא הספר בוחן סבירסקי שאלות עקרוניות של השמאל הישראלי, דרך מסוציאליזם לקפיטאליזם, משיחור לאומי לדיכוי של לאום אחר, שיישויון במדינה, מדינה ופוליטיקה, על משמעות המדינה בישראל ועל דלות המחשבה החברתית הביקורתית בישראל — וחושף בין השורות את תהליך מותו של השמאל הישראלי.

סיפור של סבירסקי הוא אחד מהספרים החשובים ביותר להבנת התהליך שעבר על החברה הישראלית במהלך שנות הי

• שלמה סבירסקי — קמפוס, חברה ומדינה; הוצאת מירפוש; 263 עמודים (כריכה רכה).